

POSTANOWIENIE

6 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz (przewodniczący)

SSN Piotr Telusiewicz (sprawozdawca)

SSN Kamil Zaradkiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 6 marca 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej P. S.

od postanowienia Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie

z 14 lutego 2022 r., IV Ca 1019/21,

w sprawie z wniosku P. S.

z udziałem J. S.

o zniesienie współwłasności,

**uchyla zaskarżone postanowienie w części oddalającej
apelację wnioskodawcy co do punktu IV postanowienia Sądu
Rejonowego w Wołominie z 12 stycznia 2021 r. (sygn. akt I Ns
1569/10) i w wymienionej części przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu Warszawa - Praga w Warszawie do ponownego
rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania
kasacyjnego.**

Piotr Telusiewicz

Dariusz Pawłyszcz

Kamil Zaradkiewicz

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 12 stycznia 2021 r., Sąd Rejonowy w Wołominie, w sprawie z wniosku P. S. z udziałem J. S. o zniesienie współwłasności: zniósł współwłasność nieruchomości opisanej w postanowieniu w ten sposób, że przyznał

ją na własność J. S. (pkt 1), zasądził od J. S. na rzecz P. S. kwotę 372 500 zł tytułem spłaty, płatną w terminie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w razie uchybienia terminowi płatności (pkt 2); oddalił wnioski J. S. o zasądzenie od P. S. kwot 20 000 zł i 30 000 zł z tytułu zwrotu nakładów (pkt 3); oddalił wniosek P. S. o zasądzenie od J. S. kwoty 254 192,06 zł z tytułu zwrotu nakładów (pkt 4); zasądził od J. S. na rzecz P. S. kwotę 53 994,35 zł tytułem wydatków wnioskodawcy poniesionych na spłatę kredytu (pkt 5); oddalił wniosek P. S. o zasądzenie od J. S. wydatków poniesionych na spłatę kredytu w pozostałej części (pkt 6); orzekł o kosztach postępowania (pkt 7-10).

W zakresie istotnym dla rozpoznania skargi kasacyjnej Sąd Rejonowy ustalił, że P. S. i J. S. nabyli sporną nieruchomość 28 kwietnia 1997 r. na podstawie umowy sprzedaży. Związek małżeński zawarli 16 maja 1997 r. Wyrokiem z 17 kwietnia 2002 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie orzekł separację małżonków. Orzeczenie to stało się prawomocne 9 maja 2002 r. Wyrokiem z 23 września 2008 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie orzekł rozwód małżeństwa stron.

Po zawarciu przez strony małżeństwa na przedmiotowej nieruchomości wybudowany został dom. W kolejnych latach, już po orzeczeniu separacji stron, w budynku były wykonywane dalsze prace. P. S. wyprowadził się z domu w 2008 r.

Uzasadniając oddalenie wniosku P. S. o zasądzenie kwoty 254 192,06 zł z tytułu zwrotu nakładów, Sąd Rejonowy wskazał, że podstawą rozstrzygnięcia w tym zakresie jest art. 618 § 1 k.p.c. i art. 207 k.c. Stwierdził, że chociaż na podstawie przesłuchania uczestnika, zeznań świadków oraz faktur i rachunków Sąd uznał, iż w latach 2002-2008 na nieruchomości zostały poczynione określone nakłady, to jednak nie zostało wykazane, z jakich konkretnie środków poszczególne z nich zostały sfinansowane. Wnioskodawca nie wyszczególnił, skąd pochodziły konkretne kwoty. Wskazywał też, że na przedmiotowe nakłady zostały również przeznaczone środki uzyskane z kredytu zaciągniętego na ten cel przez strony, zwrotu wydatków na spłatę którego także dochodził, a które to roszczenie zostało w znacznej części uwzględnione. Co więcej,

w ocenie Sądu nie wykazano, aby poza środkami z kredytu pozostałe kwoty na te inwestycje pochodziły z majątku osobistego wnioskodawcy, a nie z majątku wspólnego stron i aby uczestniczka w żadnym stopniu się do nich nie dokładała. W zakresie dotyczącym części nakładów, które miały być czynione również w okresie późniejszym niż 2008 rok, twierdzenia P. S. Sąd uznał za nieskonkretyzowane, ani tym bardziej niewykazane.

Sąd Rejonowy zwrócił ponadto uwagę, że w związku z tym, iż pierwotny wniosek P. S. został zwrócony wobec nieuzupełnienia jego braków formalnych, za datę jego złożenia należy uznać 25 maja 2018 r., kiedy to pełnomocnik wnioskodawcy złożył pismo na nowo, zgłaszając przedmiotowe roszczenie. Mając na względzie obowiązujący wówczas 10-letni termin przedawnienia, roszczenie to uległo przedawnieniu w zakresie nakładów poczynionych przed majem 2008 r. W ocenie Sądu orzeczenie separacji, wobec braku przepisu szczególnego, miało dla zawieszenia biegu terminu przedawnienia skutki takie same jak rozwód. W okresie separacji bieg terminu przedawnienia nie uległ zawieszeniu. W rezultacie, zdaniem Sądu Rejonowego, niezależnie od niewykazania przez P. S. źródła finansowania nakładów, roszczenie o ich zwrot uległo przedawnieniu.

Postanowieniem z 14 lutego 2022 r., Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, oddalił apelację wnioskodawcy (pkt I) oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt II). Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, zgodnie z którym wobec braku przepisu szczególnego, separacja wywołuje takie same skutki dla majątku wspólnego, jak rozwód, co oznacza, że w okresie separacji nie nastąpiło zawieszenie biegu przedawnienia na podstawie art. 121 pkt 3 k.c. W związku z powyższym za zbędne uznał Sąd Okręgowy czynienie ustaleń i rozważań w kwestii tego, czy i w jakiej wysokości koszty nakładów i inne wydatki wnioskodawca rzeczywiście poniósł i skąd czerpał środki.

Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiódł wnioskodawca, zaskarżając to postanowienie w części, tj. w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy utrzymał w mocy punkt 4 postanowienia Sądu pierwszej instancji i oddalił

wniosek P. S. o zasądzenie od J. S. kwoty 254 192,06 zł z tytułu zwrotu nakładów. Skarżący zarzucił naruszenie art. 7 Konstytucji RP w zw. z art. 121 pkt 3 k.c. w zw. z art. 61⁴ § 1 k.r.o. Wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się uzasadniona w zakresie dotyczącym zarzutu naruszenia art. 121 pkt 3 k.c. w zw. z art. 61⁴ § 1 k.r.o. Według pierwszego z powołanych przepisów bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu co do roszczeń, które przysługują jednemu z małżonków przeciwko drugiemu - przez czas trwania małżeństwa. Natomiast na podstawie art. 61⁴ § 1 k.r.o. orzeczenie separacji ma skutki takie jak rozwiązanie małżeństwa przez rozwód, chyba że ustawa stanowi inaczej. W treści przepisów nie rozstrzygnięto natomiast zagadnienia, którego dotyczy rozpoznawana skarga kasacyjna - czy przedawnienie zaczyna biec na nowo z chwilą prawomocnego orzeczenia separacji.

Powyższa kwestia nie została dotychczas rozstrzygnięta również w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W doktrynie wyrażane są w tym zakresie dwa przeciwstawne poglądy. Zwolennicy stanowiska, zgodnie z którym przedawnienie w okresie separacji biegnie, odwołują się do brzmienia art. 61⁴ § 1 k.r.o. argumentując, że instytucja ta ma skutki tożsame z rozwiązaniem małżeństwa przez rozwód. Ewentualne wyjątki mogłyby wynikać z przepisów szczególnych, których jednak brak (tak m.in. A. Stępień-Sporek, Przedawnienie roszczeń pomiędzy małżonkami oraz byłymi małżonkami, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2011, t. XXVI, s. 411). Zwolennicy poglądu przeciwnego wskazują, że w art. 121 pkt 3 k.c. jest wyraźnie mowa o małżeństwie, a w okresie separacji małżeństwo trwa nadal. W związku z tym powołana regulacja należy do przepisów szczególnych, które „stanowią inaczej” w rozumieniu art. 61⁴ § 1 k.r.o. Ponadto unormowanie art. 121 pkt 3 k.c. ma służyć ochronie trwałości małżeństwa i przeciwdziałaniu skłóceniu małżonków, czemu sprzyja toczenie sporów sądowych. Cel ten w okresie separacji

pozostaje zaś aktualny (tak m.in. J. Kuźmicka-Sulikowska, *Idea przedawnienia i jej realizacja w polskim kodeksie cywilnym*, Wrocław 2015, s. 310-311).

W ocenie Sądu Najwyższego, w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną, dla rozstrzygnięcia powyższego zagadnienia zasadnicze znaczenie ma cel rozważanych regulacji. Trafnie wskazuje się, że zawieszenie biegu przedawnienia na podstawie art. 121 pkt 3 k.c. służyć ma ochronie trwałości małżeństwa. Ponadto podzielić należy stanowisko wyrażone w uzasadnieniu uchwały z 17 stycznia 2012 r. (I UZP 8/11, OSNP 2012, Nr 13-14, poz. 176), w którym Sąd Najwyższy wyjaśnił, że "wprowadzenie do polskiego porządku prawnego w 1999 r. instytucji separacji miało na celu stworzenie alternatywnego w stosunku do rozwodu uporządkowania sytuacji małżonków, w których związku nastąpił rozkład pożycia", a jednym z celów separacji jest "umożliwienie małżonkom przemyślenia celowości definitywnego rozejścia się i ewentualnego powrotu do wspólnego pożycia, co się łączy ze zniesieniem separacji (art. 61⁶ k.r.o.). Formalnie orzeczona separacja ma przede wszystkim doprowadzić do pojednania się (pogodzenia) małżonków i ponownego nawiązania pożycia."

Wskazany powyżej, restytucyjny cel separacji, pozostaje w sprzeczności z celem instytucji przedawnienia, którym jest skłonienie wierzyciela do dochodzenia roszczenia pod rygorem utraty możliwości jego zaspokojenia w drodze przymusu państwowego. Przyjęcie, że przedawnienie biegnie w okresie separacji, skłaniałoby małżonków do wszczynania przeciwko sobie nawzajem postępowań sądowych, co w typowym przypadku prowadzi do pogorszenia wzajemnych relacji i obniża szansę powrotu do wspólnego pożycia.

Należy zatem wskazać, że w świetle art. 121 pkt 3 k.c., na czas trwania separacji prawnej małżonków, bieg przedawnienia ulega zawieszeniu co do roszczeń, które przysługują jednemu z małżonków przeciwko drugiemu (gdyż czas trwania separacji prawnej małżonków jest również czasem trwania małżeństwa). Pogląd przeciwny, oparty na identyczności skutków rozwodu i separacji dla stosunków majątkowych małżonków, pomija, że do takich samych skutków prowadzi umowne zniesienie wspólności majątkowej, a niewątpliwie umowne

zniesienie wspólności nie rozpoczyna biegu przedawnienia roszczeń jednego z małżonków przeciwko drugiemu.

Mając na względzie przywołaną argumentację, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 108 § 2 k.p.c.

[a.ł]

Piotr Telusiewicz

Dariusz Pawłyszcz

Kamil Zaradkiewicz